

u knjizi dobiva dobrog savjetnika i svjetlo. Knjiga će zacijelo potaknuti zanimanje i onih koji možda i nisu vjernici, a zanimaju ih etički problemi.

Ovo vrijedno djelo o. Fučeka objavljeno je o njegovu 75. rođendanu (rođen je 1. srpnja 1926.). Očekujemo da ćemo u skoro vrijeme dobiti od njega i sustavno djelo o katoličkoj moralnoj teologiji.

Franjo PŠENIČNJAK

Zbornik o Faustu Vrančiću, Zbornik radova sa znanstvenog skupa *Obitelj Vrančić u hrvatskoj književnosti i znanosti*, Šibenik, 12–14. rujna 1995., Vilijam Lakić (ur.), Šibenik, Gradska knjižnica »Juraj Šižgorić«, 2001., str. 116. 3

Nakladnik ističe da je znanstveni skup održan 1995. godine, o 400. obljetnici tiskanja Vrančićeva petojezičnog rječnika, a radovi se »pojavljuju s velikim zakašnjenjem, no ipak u pravom trenutku — u godini kada hrvatska kulturna javnost obilježava 450. obljetnicu rođenja Fausta Vrančića (1551. — 1617.)«.

Zbornik počinje referatom Vladimira Horvata: »Faust Vrančić i isusovci Alfonso Carrillio i Bartol Kašić«. Autor je uočio zanimljivu prijateljsku povezanost Fausta Vrančića i španjolskog isusovca Alfonsa Carrillia (1553. — 1618.) koji je, doznajući od Fausta da njegov petojezični jezik leži godinama u ladicu, nagovorio autora da ga što prije objavi. Čini se da je uzoran Carrilliov život u Faustu, za svećenika zaređenom udovcu, potaknuo želju da i sam postane isusovac. Stoga je, tiskajući rječnik u Veneciji 1595. godine, pošao u Rimu, posjetio isusovačkog o. Generala i poklonio mu svoj novi rječnik kojeg je posvetio Alfonsu Carrilliu. Generala je zaintrigirala ta posveta. Doznajući za prijateljsku povezanost, upitao je Fausta imade li još neku želju. Faust mu je priopćio da želi postati isusovac. Pater General je otezao dvije godine pod izlikom da se mora brinuti za odgoj svog malodobnog sina, ali je pravi razlog

bio Papin mig da ga ne prima u novicijat. Razlog je bio taj što ga je car Rudolf II. 1598. god. imenovao biskupom biskupije Čanad (Czanad). Tada mu je General pismeno čestitao na imenovanju i spomenuo da je bilo providosno što ga nije primio u novicijat jer je bio predviđen za više crkvene službe.

Poklonjeni rječnik pater General je poslao u susjedni novicijat novaku Bartolu Kašiću, koji je na temelju Faustova petojezičnog rječnika napravio prvi hrvatsko–talijanski rječnik. Zaista su čudnovati putovi Božje providnosti!

Još je zanimljivije to što je po Papinoj želji otac General naredio da se provede anketa o tome je li došlo vrijeme da se u isusovačkim kolegijima počne učiti jedan slavenski jezik te, ako jest, koji. Odgovori su bili pozitivni, a većina je pak bila za to da to bude hrvatski. Zanimljivo je da je ista mišljenja dobio i o. Carrillio kao rektor slovačkog kolegija Šal'a nad Vahom, i to od poljskog isusovca Kristeka koji svoju studiju završava mišljenjem da treba uvesti hrvatski! Na temelju ankete osnovana je u Rimskom kolegiju u prosincu 1599. godine Akademija hrvatskog jezika, a Kašić je imenovan prvim nastavnikom. General je znao da je Kašić već izradio hrvatsko–talijanski rječnik, pa mu je naredio da napiše i prvu hrvatsku gramatiku. Isti je o. Carrillio, postavši austrijskim provincijalom, godine 1606. poslao u Zagreb prve isusovce da otvore kolegij i gimnaziju.

Faust Vrančić je 1606. godine u Rimu ušao u Red sv. Pavla, tzv. barnabite. God. 1608. zahvalio se na biskupskoj službi. Potom je u Rimu organizirao primanje hodočasnika iz naših krajeva. Godine 1611. Papa Pavao V. ga je predložio za zagrebačkog biskupa, ali se car odlučio za Petra Domitrovića. S dolaskom starosti i bolesti Faust se želio vratiti u rodni Šibenik. Na povratku je u Veneciji objavio svoje djelo *Machinae novae*. Tamo ga je i zatekla smrt u siječnju 1617. godine. Tijelo mu je ipak pokopano u rodnom kraju.

Drugi referent Vladimir Muljević obrađuje tehničku terminologiju u *Ma-*

chinae novae i rječniku Fausta Vrančića. U rječniku inače imade 5470 riječi na svakom od pet jezika, a trisotinjak ih je u svezi s tehnikom i tehničkim predmetima.

Naredni referent Vladimir Dugački obrađuje hrvatsko medicinsko nazivlje i pronalazi 270 riječi koje imaju vezu s medicinom.

Četvrti referent Marianna D. Birnbaum iznosi na vidjelo mađarske natuknice u rječnicima Ambrogio Calepina (Lyon 1589. i Basel 1590.) Fausta Vrančića.

Peti referent je Emese Fazekas, a obrađuje temu »Petojezični rječnik Fausta Vrančića, jedna od prvih jezikoslovnih rizičnica«.

Pokojni znanstvenik Kruno Prijatelj osvjetljava temu »Faust Vrančić i arhitektura«.

László Nagy obrađuje temu »Rat i politika u životu Fausta Vrančića«. Autor ističe da u njegovom rječniku imade vojnih izraza. Osim toga, Vrančić je i izumitelj nekih ratnih vještina i vojne tehnologije.

Pod naslovom »Prijateljstvo iz Padove« Ferenc Földesi obrađuje nepoznato djelo transilvanskog humanista Paula Gyulya u ostavštini Fausta Vrančića.

Zatim Valentin Putanec tumači Faustov epitaf te pitanje bibliografije njegovih djela. Isti autor obrađuje i pseudonim–kriptogram YUSTUS VERAX SICENUS Fausta Vrančića na njegovim djelima iz logike (1608.) i etike (1610.). Kriptogram je objavio sam Faust tiskajući te knjige god. 1616. pod vlastitim imenom.

Vladimir Vratović iznosi zanimljivu temu »Budimpeštanski rukopisi zbirke *Otia*« Antuna Vrančića.

Stella Fatović–Ferenčić obrađuje temu »Friderik Draganić Vrančić, šibenski liječnik«.

Zbornik donosi zanimljivosti i poticaje za daljnja istraživanja bogatog kulturnog djelovanja članova obitelji Vrančić, kao i njihovih nasljednika Draganića.

Vladimir HORVAT

Ljudevit Anton MARAČIĆ, *Malo čudo hrvatsko*, Hrvatski tragovi u Vječnom Gradu, U povodu 100. obljetnice Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima (1901. –2001.), Zagreb–Rim, Televizija–Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima, 2001., Biblioteka *Svjedočenja*, Knjiga VI., 256 str.

Na veoma zanimljiv feljtonistički način poznati naš pisac prikazuje Rim i hrvatske tragove u njemu, od najstarijih tradicionalnih romara koje je Dante ojkovječio oko 1320. godine u liku hodočasnika iz Hrvatske u »Raju« *Božanske komedije* i prvog stalnog društva Bratovštine hrvatskih barjaktara iz 1441., preko raznih hrvatskih ustanova te brojnih pojedinaca, sve do naših dana.

Autor ne slijedi strogu kronologiju, nego životno obrađuje četiri tematske jedinice koje zorno prikazuju to rimsko »malo čudo hrvatsko«. Događaji se nižu jedan za drugim, a katkad se i preklapaju ako ih povezuje ista osoba ili slična djelatnost. Najprije su to svetojeronimske ustanove u Rimu, zatim naši ljudi i njihova djela, pa dubrovački pečat vječnom gradu i konačno otisci svježih tragova.

Hrvatske ustanove u Rimu počele su se stvarati nakon jubilejske godine 1450., kad je započela i trajna duhovna skrb za hrvatsku koloniju i potreba da se smjeste sve brojniji hodočasnici. Sveti Jeronim, inače rimski Dalmat, u očima puka je postao hrvatski Dalmatinac i nove ustanove su se stavljale pod njegovu zaštitu. Papa Siksto V. — gotovo sigurno hrvatskog podrijetla jer mu sestra nije znala talijanski — zdušno je pomagao hrvatske svetojeronimske ustanove: bratovštinu koja se skrčila za siromašne i bolesne, gostinjac koji je primao hodočasnike, kaptol s vrsnim i uglednim svećenicima, a 1589. sagradio je i novu crkvu sv. Jeronima.

Posebnu brigu za duše imali su ispovjednici u bazilici sv. Petra, među kojima od god. 1555. i hrvatski penitencijar. Stoljećima su stanovali u impozantnoj